

OECD EKONOMİK GÖRÜNÜM 2025: VIETNAM

OECD 2025 Raporunun Genel Bulguları ve Önerileri

OECD iktisadi incelemeleri kapsamında hazırlanan Vietnam 2025 raporu, Vietnam'ın 1980'li yılların sonlarından bu yana uyguladığı kapsamlı ve sürekli reformlarla elde ettiği dikkate değer ekonomik ilerlemeyi ve sürdürülebilir büyümeyi öne çıkarmaktadır. Vietnam, yüksek gelirli ülke statüsüne ulaşma hedefini 2045 yılı için belirlemiştir. Ancak bu hedef doğrultusunda demografik avantajların zayıflamasıyla birlikte daha hızlı verimlilik artışı gerekmektedir.

Rapor, piyasa mekanizmalarının güçlendirilmesi, yaşlanan nüfus için sosyal korumanın iyileştirilmesi ve büyümenin çevresel olarak daha sürdürülebilir hale getirilmesi için kapsamlı yapısal reformların önemini vurgulamaktadır.

Vietnam'ın sürdürülebilir ekonomik ilerlemesi, 2045 yılına kadar kapsayıcı, sürdürülebilir ve yüksek gelirli bir büyümeyi sağlamak amacıyla kritik yapısal reformları zorunlu kılmaktadır. Rapor devamında, 2025 ve sonrasında gerekli olan temel reformlar ortaya konmaktadır.

• Makroekonomik Temeller

Vietnam'da 2024 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) %7,1 oranında artmış ve birçok farklı kuruluş tarafından beklenen hedefleri aşmıştır. Ancak 2025 ve 2026'da sırasıyla %6,2 ve %6,0 oranlarında daha ılımlı bir büyüme beklenmektedir. Bu gerilemenin olası nedenleri olarak, yeni ABD tarifeleri gibi dış ticaret kısıtlamaları ortaya konmaktadır

Raporda OECD tarafından verilen önerilerin başında Vietnam Merkez Bankası'nın (SBV) operasyonel bağımsızlığının artırılması ve banka bazlı kredi hedeflerinin terk edilerek faiz oranlarına dayalı fiyat odaklı bir para politikasına geçilmesi yer almaktadır. Döviz kurunun daha esnek hale getirilmesi ve ulusal hesaplar ile mali verilerin uluslararası standartlarda yayımlanması önerilmektedir.

Rapora göre SBV'nin operasyonel bağımsızlığı güçlendirmeli ve SBV daha fiyat temelli bir para politikasına geçiş yapmalıdır. Bu husus, banka bazlı kredi büyüme hedeflerinin aşamalı olarak kaldırılmasını ve sermaye tahsisinin verimliliğini ve şeffaflığını artırmak için faiz oranlarına daha fazla güvenmeyi içermektedir. Döviz kuru esnekliğinin artırılmasının, dış şokların etkisini azaltmaya ve döviz rezervlerinin kaybını sınırlamaya yardımcı olacağı vurgulanmaktadır.

OECD raporuna göre, şirket borçlarının ve donuk alacağa düşmüş kredilerin/takipteki kredilerin (Non-Performing Loans-NPL) yüksek olması nedeniyle, borç tahsilatı ve iflas çerçeveleri iyileştirilmeli, banka denetimi güçlendirilmeli ve sermaye tamponları artırılmalıdır. Özellikle emlak sektöründeki dalgalanmalar nedeniyle takipteki kredilerin (NPL) yüksek seviyelere ulaşması sebebiyle borç tahsilatı ve iflas çerçevelerinin etkinliğinin artırılması hayati önem taşımaktadır. Devlete ait ticari bankalar başta olmak üzere, bankaların sermaye tamponlarının ve denetiminin güçlendirilmesi gereklidir. Ayrıca, KOBİ'ler için piyasa bazlı finansman teşvik edilmeli ve yeni tür hisse yatırımları için uygun bir düzenleyici çerçeve oluşturulmalıdır.

Bunlara ilaveten, sosyal koruma ve yeşil dönüşüm gibi alanlardaki yatırım ihtiyaçları nedeniyle kamu gelirleri artırılmalıdır. Bunun için OECD raporunun önerisi; Katma Değer Vergisi (KDV) oranı yükseltilmesi, vergi tabanı genişletilmesi ve sabit mülkiyet üzerine düzenli vergi

getirilmesidir. Hükümet, KDV oranını aşamalı olarak artırmalı ve vergi tabanını genişletmelidir. Mevcut %10'luk oran OECD ortalamasının oldukça altındadır ve birçok temel mal indirimine tabi veya vergiden muaftır. Taşınmazlar (sabit mülkiyet arsa ve binalar) üzerine tekrar eden bir verginin uygulanması, daha doğru değerlemeler esas alınarak önemli ölçüde gelir artışı sağlayabilir. Ayrıca çevre koruma vergilerinin kriz öncesi seviyelere döndürülmesi ve karbon içeriğine göre tanımlanması da rapor çerçevesinde faydalı olarak gösterilmektedir.

• Kapsayıcı Büyüme

Ülkenin genel büyümesinin halkın fakirleşmesinin önüne geçtiği görülmektedir. Raporda belirtildiği üzere, aşırı yoksulluk oranı %1'in altına inmiştir. Ancak kırsal bölgelerde ve azınlık gruplarında eşitsizlik devam etmektedir.

Rapor, özellikle ekonomik ve sosyal sonuçlarından dolayı kayıt dışılığın üzerinde fazlaca durmuştur. Kayıt dışı istihdam nedeniyle sosyal yardımlar sınırlıdır. Yeni düzenlemeler, 75 yaş üzeri ve katkısız emeklilik hakkı olmayanlara temel emekli maaşı sağlamaktadır. Katılım süreci basitleştirilmelidir. Rapora göre iş gücünün üçte ikisinin sosyal güvence kapsamı dışında kalan kayıt dışı işlerde çalıştığı Vietnam'da, kayıtlı istihdamı teşvik edecek kapsamlı bir stratejiye ihtiyaç vardır. Bu husus rapora göre, düşük gelirli çalışanlar için sosyal güvenlik primlerinin azaltılmasıyla emek gelirindeki vergi yükünün hafifletilmesini ve temel sosyal korumanın genel vergilendirme yoluyla finanse edilmesine yönelik geçişi içerir. Evrensel emeklilik kapsamına ulaşmak için, katkısız yaşlılık maaşlarının genişletilmesine yönelik planlar uygulanmalı, aynı zamanda katkılı sistemin sürdürülebilirliği güvence altına alınmalıdır.

Sağlık hizmetleri yaygındır ancak halk tarafından şahsi yapılan harcamalar yüksektir. Sağlık hizmeti kartlarına erişimdeki idari engeller azaltılarak evrensel kapsama daha da yaklaşılmalı, yüksek kişisel sağlık harcamalarına maruz kalan düşük gelirli haneler hedefli sosyal yardımlarla desteklenmelidir. Diğer taraftan eğitim, ilkökul sonuna kadar zorunludur ve OECD raporu tarafından ortaöğretimin zorunlu hale getirilmelidir. Kadınların liderlik rollerindeki temsili artırılmalı; babalara yönelik ebeveyn izni teşvik edilmelidir. Ortaöğretime erişimin artırılması amacıyla zorunlu hale getirilmesi ve kalitesinin artırılması gerekliliği savunulmaktadır.

• Düşük Karbonlu Büyüme

İklim değişikliği ülkeyi çevre Güneydoğu Asya ülkeleri gibi ciddi boyutlarda etkilemektedir. Rapor içerisinde, ülke tarafından 2050'ye kadar net sıfır karbon hedefi belirlendiği, ancak enerji ihtiyacının artması ile paralel olarak kömür tüketiminin de artmakta olduğu ifade edilmektedir. Elektrik üretimi en büyük sera gazı kaynağıdır.

Rapor içerisinde bu yönde alınabilecek önlemlere yer verilmektedir. Çevre Koruma Vergisi karbon içeriğine göre tanımlanması ve artırılması bu önerilerin başında gelmektedir. Rapora göre, Vietnam'ın zorunlu emisyon ticaret sistemini hızla devreye alması, etkin fiyat sinyalleri sağlamak açısından önemlidir. 2025'te pilot, 2028'de tam olarak devreye girecek emisyon ticaret sisteminin hızlandırılması, yenilenebilir enerjinin teşvik edilmesiyle birlikte izin süreçleri kolaylaştırılması, iklime dayanıklı altyapı ve sosyal konut yatırımlarının hızlandırılması ve ulaşım emisyonlarının azaltılması için elektrikli araçlar ve toplu taşımanın teşvik edilmesi öne sürülen diğer önerilerdir.

Rapor içerisinde yenilenebilir enerji kaynaklarının genişletilmesi daha fazla teşvik edilmesi gerektiği, düşük karbonlu faaliyetler ve altyapı için ruhsatlandırma süreçleri özellikle arazi edinimi konusunda kolaylaştırılmasında fayda olduğu belirtilmektedir. Kömürle çalışan enerji

santrallerine olan bağımlılığın azaltılması bu süreçte elzemdir. Temiz ulaşım seçeneklerinin (ör. elektrikli otobüsler, metro sistemleri) yaygınlaştırılması hızlandırılmalı, kirliliğe neden olan araçların kullanımına şehirlerde düşük emisyon bölgeleri gibi yöntemlerle sınırlamalar getirilmelidir.

Bunun yanı sıra etkiyi en aza indirmek amacıyla, tayfun gibi aşırı hava olaylarından sonra hassas nüfusları destekleyecek acil durum planları hazırlanmalıdır. Bu kapsamda riskli bölgelerdeki geçici konutların yerine uygun fiyatlı konutların arzı hızlandırılmalıdır.

- **Ticaret ve Yatırım Büyümesini Verimlilik İçin Kullanmak**

OECD raporunda, Doğrudan Yabancı Yatırımların (FDI) imalat sektöründe yoğunlaştığı ve ihracatın %75'inin yabancı firmalara ait olduğu ifade edilmektedir. Raporun yanı sıra birçok ekonomist tarafından ülkeye gelen yatırımlar ile yerli firmalar arasındaki bağın zayıf olduğu ve aradaki geçirgenliğin kalın olmasından ötürü yabancı yatırımların, yerel KOBİ'ler başta olmak üzere, firmalara bilgi ve kaynak geçişinin olmadığı belirtilmektedir. Bunların yanı sıra, Destekleyici Sanayi Geliştirme Programı'na yönelik yatırım harcamaları artırılarak yerel firmaların uluslararası tedarik standartlarını karşılaması sağlanmalı, yabancı firmalarla bağlantı kurlmaları kolaylaştırılmalıdır. Yerel tedarikçilerin kalite değerlendirmelerinin yayımlandığı ulusal veri tabanlarının oluşturulması bu çerçevede faydalı olacaktır. KOBİ finansmanı eksikliğinin giderilmesi için KOBİ Geliştirme Fonu kredilerine uygulanan faiz oranlarının artırılmasına izin verilmeli ve kredi garanti fonları reforme edilerek risk paylaşımı desteklenmelidir.

Mesleki eğitim ile vasıflı işçi arzının artırılması ve iş dünyasıyla koordinasyon güçlendirilmesi rapor tarafından vurgulanan başka hususlardır. Mesleki eğitim harcamaları artırılmalı, müfredatın iyileştirilmesi ve iş gücü piyasası uyumsuzluklarının azaltılması için iş dünyasıyla daha fazla işbirliği yapılmalıdır.

Telekomünikasyon ve bankacılık başta olmak üzere hizmet sektöründe devlet ve yerel yatırımcılar dışında olan yatırımcıların karşılaştığı ticaret engelleri ve yabancı mülkiyet kısıtlamaları azaltılmalı, böylece daha fazla doğrudan yabancı yatırım (DYY) çekilerek verimlilik artışı sağlanabileceği ifade edilmektedir. Teknoloji transferini desteklemek için fikri mülkiyet haklarının uygulanması da güçlendirilmelidir. Bu sayede DYY akışının devam edeceği rapor kapsamında belirtilmektedir.

Rapora göre, sermaye verimliliğindeki düşüş, kaynakların yanlış tahsis edildiğini göstermektedir. Devlet işletmeleri özelleştirilmeli ve özel sektör desteklenmelidir. Devletin ekonomideki rolü azaltılmalı, devlet işletmelerinin özelleştirilmesi hızlandırılmalı ve özel sektör ile devlet işletmeleri arasındaki eşit rekabet koşulları sağlanmalıdır. Devlet işletmelerinde kurumsal yönetim geliştirilmelidir. Yolsuzlukla mücadele çabaları sürdürülerek yatırım ortamı ve ekonomik yönetim iyileştirilmelidir. Yolsuzlukla mücadele yatırım ortamını iyileştirmiştir, ancak kısa vadede kamu yatırımlarını yavaşlatmıştır. Şeffaflık ve etkinlik arasında denge gereklidir.

- **Vietnam'ın 2025 Yılındaki Başlıca Ekonomik Güçlü ve Zayıf Yönleri**

Ekonomik Güçlü Yönler:

1. Vietnam ekonomisi birçok bölgesel eşdeğerini geride bırakarak güçlü bir büyüme sergilemiştir. 2024 yılında GSYH %7,1 artarak hükümetin hedefini aşmıştır. Bu performans, dünya ticaretindeki yavaşlama, finansal sektör dalgalanmaları ve Yagi Tayfunu gibi ciddi dış ve iç şoklara rağmen gerçekleşmiştir. 2025'te büyümenin %6,2,

2026'da ise %6,0 olması beklenmektedir. Bu büyüme büyük ölçüde güçlü yurt içi talep, artan reel ücretler, istihdam ve turizm kaynaklıdır.

2. Vietnam, önemli bir ihracatçı ve doğrudan yabancı yatırım destinasyonu haline gelmiştir. 2007'de DTÖ'ye katılmış ve 17 serbest ticaret anlaşması imzalamıştır. Küresel ticaretteki payı 1996'da %0,1 iken 2023'te %1,5'e yükselmiş ve dünyanın 19. büyük ihracatçısı olmuştur. 2015–2023 yılları arasında DYY girişleri GSYH'nin %4,8'ini oluşturarak ASEAN ülkeleri, Çin ve Hindistan'ın üzerindedir.
3. 1995-2020 arasında işgücü yaşındaki nüfusun artışı sayesinde demografik getiriden faydalanılmıştır. Vietnam, temel ve alt ortaöğretimde evrensel okullaşma oranına ulaşmış ve PISA 2022'de matematikte OECD ortalamasına yakın puanlar almıştır.
4. Vietnam, 2050'ye kadar net sıfır karbon emisyonu hedefi belirlemiş, yenilenebilir enerjiye büyük yatırımlar yapmıştır. Düşük karbonlu elektrik üretimini genişletmekte ve nükleer enerji potansiyelini araştırmaktadır.
5. 2010'ların ortasından itibaren hükümet harcamaları ve bütçe açığı azaltılmıştır. 2023 itibarıyla kamu borcu GSYH'nin %33,5'i düzeyindedir ki bu oran OECD ve ASEAN ortalamalarının altındadır.

Ekonomik Zayıf Yönler:

1. 2045 yılına kadar yüksek gelirli ülke statüsüne ulaşmak için yıllık işgücü verimliliğinin %6,3 oranında artması gerekmektedir. Ancak toplam faktör verimliliğinin katkısı sınırlı kalmıştır.
2. Ticaret odaklı bir ekonomi olan Vietnam, küresel ticaretteki gelişmelere oldukça duyarlıdır. ABD'ye yapılan ihracatın yüksek vergilere maruz kalması büyümeyi ve yatırımı olumsuz etkileyebilir.
3. Kurumsal sektörün yüksek borçluluğu ve kötü kredilerin artışı finansal istikrar için tehdit oluşturmaktadır. Emlak sektörü kurumsal borcun üçte birini oluştururken, NPL oranları iki yılda ikiye katlanmıştır.
4. SBV'nin bağımsızlığının sınırlı olması, kredi büyüme hedefleri ve faiz tavanları nedeniyle sermaye tahsisi verimsizdir ve politika öngörülebilirliği zayıftır.
5. Nüfus yaşlanması ve yeşil dönüşüm yatırımları gibi nedenlerle kamu harcamaları artarken, GSYH'nin yalnızca %19'u kadar vergi geliri elde edilmektedir. Bu, uzun vadeli mali sürdürülebilirliği tehlikeye atmaktadır.
6. İşgücünün üçte ikisi hâlâ kayıt dışı çalışmaktadır. Bu durum sosyal güvenlik, emeklilik ve işsizlik sigortasına erişimi engellemektedir. Yüksek sosyal güvenlik primleri, kayıtlı iş yaratımını caydırmaktadır.
7. Hızla artan enerji talebi, kömür tüketimini rekor seviyelere ulaştırmış ve karbon emisyonlarını artırmıştır. Vietnam'ın GSYH başına düşen CO2 yoğunluğu son 10 yılda artış göstermiştir.
8. Yüksek yabancı katma değer oranı nedeniyle yerel firmalara olan verimlilik aktarımı sınırlı kalmıştır. Yerel tedarikçilerin kalitesi düşük algılanmaktadır.
9. Ulaşım altyapısı, yol kalitesi ve enerji arzında eksiklikler vardır. Yasal uyumsuzluklar ve bürokratik verimsizlikler, yabancı yatırımcılar açısından risk teşkil etmektedir.

10. Sermaye verimliliğindeki düşüş, kaynak tahsisindeki bozulmaya işaret etmektedir. Devlet işletmeleri, krediye kolay erişim gibi ayrıcalıklarla özel yatırımı dışlamaktadır.
11. Yolsuzlukla mücadelede ilerleme sağlansa da, özellikle yerel yönetimlerde sorun devam etmektedir. Yargı sistemi bazı durumlarda bağımsızlıktan yoksundur.

- **Değerlendirme**

OECD raporuna göre Vietnam'ın yüksek gelirli ülke hedefine ulaşması; güçlü ekonomik dinamiklerini kullanarak daha adil, kapsayıcı ve çevresel olarak sürdürülebilir bir büyüme modeliyle ilerlemesini gerektirmektedir. Bu da, ekonomik verimliliği artıran, sosyal korumayı güçlendiren ve yeşil dönüşümü hızlandıran kapsamlı reformlara bağlıdır.

Vietnam, 1980'lerden bu yana gerçekleştirdiği yapısal reformlarla tarıma dayalı ekonomiden ihracata ve doğrudan yabancı yatırıma (DYY) dayalı bir büyüme modeline geçmiştir. 2024'te %7,1'lik güçlü büyüme elde edilmiş olsa da, önümüzdeki yıllarda ticaret kısıtlamaları ve küresel riskler nedeniyle yavaşlama beklenmektedir. Gelir eşitsizlikleri, kayıt dışı istihdam ve sosyal hizmetlere erişimde dengesizlikler önemli zorluklar olarak öne çıkmaktadır.

Vietnam, iklim değişikliği ile mücadelede iddialı hedefler belirlemiş ve yeşil dönüşüm yatırımlarını artırmıştır. Bununla birlikte, yüksek enerji talebi ve fosil yakıt kullanımı çevresel sürdürülebilirliği tehdit etmektedir. Sosyal koruma, eğitim, sağlık ve çevre yatırımları için kamu gelirlerinin artırılması ve yapısal reformların sürdürülmesi kritik önem taşımaktadır.

Vietnam'ın kalkınma süreci, sadece ekonomik büyümeyle sınırlı kalmayıp sosyal kapsayıcılık ve çevresel sürdürülebilirliği de kapsayan çok yönlü bir dönüşüm olarak şekillenmektedir. OECD'nin genel değerlendirmesi, reformların büyümeyi sürdürülebilir hale getireceği yönündedir. Ancak Güneydoğu Asya'nın yapısal ve kurumsal çeşitliliği, özellikle Vietnam gibi özgün dinamiklere sahip ülkelerde daha esnek ve bağlama duyarlı yaklaşımların gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Her ne kadar formelleşmiş yöntemler ve standart politika reçeteleri birçok gelişmekte olan ekonomi için geçerli olsa da, Vietnam'da bunların etkisi sınırlı olabilmektedir. Örneğin, kayıt dışı istihdamın azaltılması elbette kritik bir hedeftir; ancak Vietnam'da özellikle belirli yaş üstü bireylerin, fiziksel olarak hafif ve esnek işler aracılığıyla kayıt dışı da olsa üretken kalması, sosyal ve kültürel yapının bir parçasıdır. Bu tür gerçekler dikkate alınmadan geliştirilecek katı uygulamalar, sosyoekonomik dengeleri olumsuz etkileyebilir.

Öte yandan, sosyal koruma sisteminin güçlendirilmesi, eğitimde fırsat eşitliği sağlanması ve kadınların liderlik pozisyonlarında daha fazla yer alması, büyümenin kalitesini ve kapsayıcılığını artıracaktır. Enerji ve çevre politikalarında da daha etkin fiyat sinyalleri, karbon piyasası ve düşük karbonlu teknoloji yatırımları ön planda tutulmalıdır.

Sonuç olarak Vietnam'ın büyüme modeli, reformların devamlılığı ile birlikte daha esnek, yerel gerçeklere uyumlu ve bütüncül politikalarla desteklenmelidir. Yalnızca makroekonomik göstergelerle değil; sosyal, çevresel ve kurumsal faktörlerle birlikte değerlendirildiğinde, bu dönüşümün başarıya ulaşması daha olasıdır.